

Proiect nr. 2016-1-LV01-KA219-022646
Parteneriat strategic Erasmus+
**“NOI UNGHIURI DE BUNE PRACTICI PRIVIND
INCLUZIUNEA TUTUROR ELEVILOR (NAIS)”**

**Recomandări pentru profesori în vederea organizării lecțiilor
într-o școală incluzivă și folosirea eficientă a
materialelor didactice**

Recomandări generale

- Prezentați sarcinile de lucru pas cu pas
- Stabiliți stilul preferat de învățare al fiecărui elev
- Concentrați-vă pe un singur concept o dată
- Folosiți fișe de lucru pentru a copia cât mai puțin de pe tablă sau a scrie după dictare
- Practicați o învățare activă și distractivă - o experiență pozitivă
- Clarificați sau simplificați toate indicațiile scrise. Unele indicații sunt prezentate sub formă de paragraf și conțin multe informații. Acest lucru poate îngreuna munca elevului. Profesorul poate sublinia sau marca părțile esențiale. Reformularea lor este adesea utilă
- Începeți la un nivel confortabil pentru elev așa încât să aprecieze succesul și avansați gradual la subiecte mai dificile
- Furnizați activități practice adiționale. Unele materiale nu implică activități practice suficiente pentru elevii cu dificultăți de învățare, așa încât profesorul trebuie să suplimenteze activitățile practice pentru ca ei să dobândească abilitățile dorite. Se recomandă ca activități practice: jocuri educative, predare peer to peer, autocorectare, programe/aplicații pe calculator, fișe de lucru
- Folosiți învățarea mediată de elevi. Profesorul poate forma perechi de elevi cu nivele diferite pentru a revedea notițele, a studia împreună pentru un test, a citi cu voce tare, a scrie povești sau a face experimente
- Pregătiți materiale auxiliare pentru a lucra cu elevii cu tulburări de auz sau limbaj
- Pregătiți un rezumat al lecției. Rezumatul permite elevilor să urmărească lecția cu succes și să ia notițe corespunzător. De asemenea, elevii pot pune întrebări adecvate
- Realizați un echilibru între prezentări și activități; între prezentările orale cu informații vizuale și activitățile participative; între activități în grup mare, în grup mic sau individuale

- Învățați elevii să dobândească abilități de organizare și planificare pentru a completa tema de casă. Instruiți elevii cum se divide un proiect mai mare în subproiecte
- Realizați proiecte cooperative în care elevii au diverse roluri: brainstormer, organizator de informații, scriitor, corector, ilustrator etc.
- Oferiți alternative la temele scrise
- Discutați activitățile pentru a fi siguri că au fost înțelese
- Oferiți feedback pozitiv, folosiți evaluarea ca mijloc de stimulare
- Folosiți Learning Apps, platforma Moodle, posibilități de e-learning

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu dificultăți de învățare

- Obțineți mai multe informații despre elev, dacă are un diagnostic, aflați despre dificultățile specifice de învățare cu care se confruntă
- Luați în considerare dificultatea de învățare când predați și evaluați elevul
- Comunicați cu familia elevului pentru a înțelege mai bine mediul în care trăiește și sprijinul pe care îl primește de la familie
- Dacă observați o dificultate de învățare nediagnosticată vorbiți cu părinții și încurajați să apeleze la o evaluare și diagnosticare corespunzătoare, să vorbească cu consilierul școlar/logopedul/profesorul de sprijin pentru adaptare curriculară, metode de evaluare corespunzătoare, plan de intervenție, consiliere
- Participați la workshopuri tematice: Tehnici de învățare, Strategii de învățare (Metode eficiente, Tehnici de memorare), Relația Părinte-Copil

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu dislexie

- Căutați informații despre dislexie, încercați să înțelegeți extensia fenomenului. Dislexia reprezintă un stil diferit de gândire și învățare, este o dizabilitate de învățare care necesită consiliere și tutorat specific
- Încercați să abordați o atitudine pozitivă față de elev, empatică și dorința de a lucra cu elevul
- Încercați să cunoașteți bine elevul, aflați ce interese și hobby-uri are, ce activități extracurriculare agreează
- Predați astfel încât să încurajați curiozitatea și să stimulați punerea de întrebări
- ”Lauda încurajează, critica ucide”. Un copil dislexic are nevoie de ajutor pentru a-și depăși dizabilitățile. Este important să-i stimulați încrederea în sine și acceptarea clasei. Ei nu sunt diferiți datorită lipsei de efort sau interes
- Fiți flexibili în modificarea programului
- Încercați să faceți activități scurte și pregătiți mai multe variante de lecție
- Repetați informația deja învățată
- Încheiați fiecare oră așa încât elevul să aprecieze pozitiv performanța sa

- Scrieți informația esențială pe tablă folosind cuvinte simple și puține scrise cu majuscule
- Strategiile vizuale sunt foarte importante. Informația de pe tablă poate fi copiată pentru elev pe hârtii colorate
- Tipăriți textele pe coli galbene pentru că elevul dislexic suferă de o tulburare a percepției vizuale. Hârtia albă obosește ochiul și va avea dificultăți de concentrare
- Fiți pregătit să explicați de mai multe ori, în mai multe feluri pentru a fi înțeleși corect
- Acceptați temele făcute pe calculator pentru că scrisul de mână este tortură pentru ei. Reduceți numărul temelor scrise. Folosiți oportunitatea de a răspunde oral pentru că, de multe ori, știu și înțeleg dar nu se pot exprima în scris. Nu uitați că au nevoie de timp suplimentar pentru a îndeplini o sarcină
- Oferiți o evaluare dinainte stabilită pentru a reduce stresul
- Oferiți feedback pozitiv frecvent
- Evaluați elevul cu o metodă care îi este favorabilă (e.g. întrebări orale, proiecte etc.)
- Comunicați elevului de la începutul orei ce așteptări aveți de la el la acea oră
- Dați o singură sarcină o dată
- Elevul dislexic trebuie să stea în față, lângă un coleg care are multă răbdare și poate oferi sprijin la nevoie - study buddy
- Accentuați informația principală
- Oferiți materiale de studiu cu imagini, simplificați indicațiile cu cuvinte cheie pentru ideile importante
- Ordonăți sarcinile de la cea mai ușoară la cea mai dificilă
- Oferiți-le timp suplimentar la teste și activități
- Oferiți timp de gândire înaintea răspunsului. Puneți întrebarea și așteptați sau reveniți după scurt timp și repetați întrebarea. În acest timp ascultați răspunsurile altor elevi la aceeași întrebare. Astfel oferiți exemple
- Creați zilnic oportunități de scriere și silabisire în diferite forme cum ar fi: completare jurnal, trimitere email, scriere sau copiere teme, scrisori de mulțumire, colectare articole
- Dați-le obiecte pentru a le atinge sau mișca, folosiți matematica în relație cu timpul, banii sau calcul fracționar
- Există numeroase aplicații digitale care pot fi folosite de dislexici. Cele mai folosite sunt:

Leo - Recorder & Transcription

Înregistrează și transcrie în timp real. Este o aplicație special destinată celor cu dislexie sau cu alte dizabilități de învățare

Lectio

Lectio este o aplicație pentru iPhone sau iPad care încurajează cititul independent pentru elevii cu dizabilități de limbaj, creată de mama unui copil dislexic.

Dragon Dictation

Dragon Dictation ajută elevii să își înregistreze vocea și să o transforme în text. Astfel copiii dislexici pot scrie eseuri.

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu disgrafie

- Încurajați folosirea tastaturii pentru a mări viteza și lizibilitatea
- Oferiți elevilor rezumate
- Reduceți copiatul de pe tablă, folosiți fișe de lucru
- Încurajați elevii să folosească silabisirea sau citirea pe litere și cineva să îi controleze
- Folosiți hârtie sau creioane de diferite culori
- Permiteți elevilor să își aleagă mărimea literelor, dar nu uitați că unii scriu mărunt ca să mascheze greșelile de ortografie
- Nu puneți condiții de întindere a unei teme scrise, puneți accent pe calitate și nu pe cantitate
- Notați cunoștințele elevului
- Oferiți mai mult timp elevilor la evaluare/verificare

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu discalculie

- Repetați înaintea fiecărei lecții noi
- Lăsați elevii să vorbească înainte de a rezolva
- Dați elevilor lista cu formulele învățate la clasă
- Subliniați sau încercuiți cuvinte și numere
- Alcătuiți fișe de lucru pe secțiuni
- Verificați cât mai des dacă elevii au înțeles sarcina de lucru
- Folosiți materiale auxiliare pentru a lega simbolurile matematice de cantitate
- Nu apelați la memorizare, cel puțin inițial
- Puneți multe întrebări pentru a implica elevul să gândească
- Încurajați vizualizarea problemelor de matematică. Permiteți elevilor să deseneze o schemă pentru a înțelege problema, să folosească grafice
- Oferiți exemple și faceți legături cu situații reale
- Oferiți hârtie milimetrică sau de matematică pentru a alinia corect cifrele
- Cereți explicații orale despre aflarea soluției
- Explicați noile concepte logic
- Limitați copiatul de pe tablă
- Permiteți elevilor să folosească computerul sau calculatorul pentru a se corecta
- Oferiți timp suplimentar pentru atingerea sarcinilor și încurajarea
- Folosiți materiale vizuale pentru a ajuta elevii să memoreze reguli, formule, tabele. Repetiția este, de asemenea, importantă
- Adaptați întotdeauna strategiile la nevoile și abilitățile elevilor

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu deficiențe de auz

- Asigurați-vă de atenția elevului și stați în fața lui când vorbiți. Elevii cu deficiențe de auz folosesc indicii nonverbale, cum ar fi expresiile faciale și limbajul corpului
- Folosiți mijloace vizuale cât de mult posibil. Elevii cu deficiențe de auz trebuie să își folosească celelalte simțuri în compensație
- Dacă folosiți filme, video-uri sau alte forme visual media, asigurați-vă că elevii pot citi subtitrarea
- În timpul discuțiilor în clasă implicați acești elevi și oferiți-le mai mult timp pentru a pune întrebări sau a răspunde. Ei trebuie tratați la fel ca și ceilalți elevi
- Dacă se lucrează în grup așezați colegii în potcoavă așa încât să îi vadă pe toți
- Stergeți de pe tablă subiectele încheiate așa încât să poată urmări discuția
- Sumarizați și simplificați textele
- Dați instrucțiuni clare, precise și suficient de tare
- Divizați sarcinile, măriți durata de rezolvare
- Citiți texte simple și scurte, verificați înțelegerea
- Oferiți asistență în timpul lucrărilor practice
- Dați feedback constructiv frecvent
- Așezați elevii în apropierea profesorului și a ecranului de proiecție
- Reglați nivelul sunetului, evitați perturbațiile
- Folosiți evaluarea formativă
- Prelungiți timpul de examinare
- Oferiți întrebări ajutătoare
- Elevii citesc de pe buze așa încât fiți atenți la pronunție, volum, intonație
- Utilizați limbaj nonverbal în conversație
- Folosiți fișe de lucru cu cuvinte cheie
- Marcați schimbarea activității prin atingerea umărului
- Folosiți abordări multisenzoriale (imagini, fotografii, obiecte, modele, video, programe digitale)

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor din medii social dezavantajate

- Aflați mai multe despre dezavantajele elevului (condiții de trai reduse, familie monoparentală, în grija rudelor, probleme financiare, adopție sau protecție socială, navetist)
- Comunicați cu familia/tutorele pentru a afla cât mai mult și a înțelege elevul; întrebați despre comportamentul de acasă

- Evidențiați punctele tari ale elevului și oferiți consiliere pentru punctele slabe. Apelați la consilierul școlar la nevoie
- Arătați empatie și deschidere deoarece acești elevi sunt nesiguri, nu au încredere în alții
- Încurajați elevii să învețe bine și sprijiniți-i să obțină burse sau să participe în proiecte
- Apelați la consilierul școlar pentru a vă sfătui în cazul eventualelor probleme emoționale
- Nu permiteți celorlalți elevi să se amuze pe seama lor sau să îi agreseze: discutați la clasă motivele pentru care se comportă într-un anumit fel și încercați să fiți mediator. Transformați discuția într-o oportunitate despre diversitate și importanța ei, de exemplu

Recomandări pentru profesorii care predau elevilor cu risc de abandon școlar

a) Probleme de familie și probleme socio-economice. Abandonul este strâns legat de statusul socio-economic. Mulți dintre elevii care provin din familii cu venituri modeste iau decizia de a abandona școala ca răspuns la presiunea economică, ei trebuie să își susțină familia financiar sau părinții lor nu au posibilitatea să îi trimită la școală. Uneori trebuie să își îngrijească frații mai mici sau chiar propriul copil. Ei trebuie să se concentreze asupra altor responsabilități.

- Oferirea de burse sociale pentru a continua școala cu condiția de a participa regulat la ore și a nu depăși un număr de absențe nemotivate
- Deoarece abandonul prevalează în anumite grupuri etnice, unele programe sociale trebuie derulate în colaborare cu organizații non profit/caritabile
- Colaborarea corpului profesoral, a părinților și membrilor comunității pentru a stimula motivația, participarea, implicarea și înțelegerea nevoilor lor

b) Plictiseală și neimplicare. Mulți elevi spun că orele sunt plictisitoare, așa încât trebuie îmbunătățită implicarea elevilor

- Conștientizați schimbările semnificative ale rolurilor și responsabilităților unui profesor: organizator al procesului de învățare, creator de oportunități de învățare, consilier, mediator între elev și sursele moderne de învățare, nu mai este singura sursă de informații
- Folosiți abordări constructiviste, învățarea problematizată și învățarea prin cooperare
- Alături de cunoștințe de specialitate, profesorii trebuie să cunoască particularitățile vârstelor și să aibă abilități pedagogice

- Faceți învățarea relevantă. Implementați metode moderne, folosiți instrumente web 2.0, proiecte eTwinning care ajută elevii să participe într-o largă comunitate de învățare, să stabilească contacte, să fie mai motivați și mai creativi
- Pentru îmbunătățirea competențelor profesionale și culturale, elevii participă în mobilități europene sau proiecte de parteneriat Erasmus+. Astfel au șansa de a studia în altă țară pentru o perioadă, să viziteze școli, să întâlnească colegi și astfel, să își îmbunătățească abilitățile lingvistice și de specialitate și să fie pregătiți pentru cerințele pieței muncii contemporane

c) *Dificultăți academice*, din lipsa motivației de a continua studiile crezând că nu au cunoștințele necesare pentru a promova examenele finale. Dintre măsurile luate:

- Programe remediale pentru îmbunătățirea cunoștințelor, ore de pregătire suplimentară pentru elevii din ultimul an de liceu. Stabilirea unui orar la disciplinele de examen pentru a-i ajuta să recupereze materia și a le oferi încredere în promovarea Bacalaureatului
- Elaborarea unui Plan de îmbunătățire pentru elevii cu rezultate slabe. Ore suplimentare pentru îmbunătățirea situației școlare
- Plan de intervenție personalizat – document elaborate de profesorul desprrijin și/sau diriginte și profesor consilier pentru elevii cu nevoi speciale care constă în: obiective ale intervenției și indicatori de follow-up, măsuri care trebuie luate pentru elev (cine, când, cum) și repere temporale pentru activitățile derulate

Aceste recomandări au fost elaborate de școlile partenere în proiect:

- *Tukums Evening and Distance Learning Secondary School, Letonia*
- *Secondary Medical School Ante Kuzamnića Zadar, Croația*
- *Liceul Tehnologic Francisc Neuman Arad, Romania*
- *Sint-Jozefinstituut BuSO, Antwerpen, Belgia*